

DISSERTATIO ACADEMICA,
THRENOS JEREMIÆ LATINE VERSOS
NOTISQUE, EXPLICATOS,

SISTENS,

CUJUS PARTEM VIIIAM,

CONSENSU AMPLISS. FAC. PHILOS. IN ACAD. AB.

PRÆSIDE

JOH. HENRICO FATTENBORG,

Litterat. Orient. Prof. Ord.

PRO GRADU PHILOSOPHICO,

PUBLICE VENTILANDAM PROPONIT

HENRICUS JOHANNES LINDSTRÖM,

Stipend. Bremerian. Nylandus.

In Auditorio Philosoph. die XVII Junii MDCCCXVIII.
horis a. m. consuētis.

ABOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS.

DISSEMINATING
THESE BOOKS
IS ILLEGAL

THESE BOOKS
ARE NOT TO BE
DISTRIBUTED

THESE BOOKS
ARE NOT TO BE
DISTRIBUTED

THESE BOOKS
ARE NOT TO BE
DISTRIBUTED

THESE BOOKS
ARE NOT TO BE
DISTRIBUTED

THESE BOOKS
ARE NOT TO BE
DISTRIBUTED

Threnorum Cap. II: dum.

v. 10. Humi sedent taciti fenes filiæ Zion,
 Pulvere super caput conspersi, cilicio cincti;
 Virgines Hierosolymæ vultus in terram demittunt. 1)

L

v. II.

- 1) In luctu humi tacitum sedere, pectus tundere, pallium scindere, pulvere crines conspergere & crassa amictivi veste, solitus erat orientalibus mos, cujus frequentissime meminerunt Hebræorum auctores, v. c. *Genes. XXXVII: 34, II. Sam. XIII: 19, Job. II: 12, 13, Ezech. XXVII: 30, 31.* Neque vestigia illius apud Græcos passim non occurrunt, ex. gr. *Il. Σ: 23 seqq.* ubi de Achille, Patroclum lugentei, canit HOMERUS:

Ἀμφοτέρησι δὲ χερσὶν ἑλὼν κόων αἰθαλόεσσαν,
 Κεῦατο καὶ κεφαλῆς, χαρίεν δ' ἥσχυνε πρόσωπον
 Ἄυτὸς δ' ἐν κοίῃσι μέγας μεγαλώσῃ τανυσθεῖς
 Κεῖτο, Φίλησι δὲ χερσὶ κομὴν ἥσχυνε δαΐζων.
 — — — χερσὶ δὲ πᾶσαι (scil. δμῶαι)
 Στήθεα πεπλήγοντο. (Cfr. *Odysf. Δ: 539, 541*).

Et similiter fere apud Romanos quoque, e. g. CATULL.
 LXIV: 349 seqq.

*Illius (sc. Achillis) egregias virtutes claraque factæ
 Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres,
 Quum in cinerem canos solvent a vertice crines
 Putridaque infirmis variabunt pectora palmis,*

Cfr. VIRG. *Æn. IV: 666 — 674, XII: 609 — 611, Cic. Tusc. III: 26,* & innumera alia loca, ubi homines calamitatibus luctuque afflicti, atra, pullas, sordidasque vestes induti leguntur.

v. II. Lacrimis conficiuntur oculi mei, viscera mea
 æstuant,
 In terram, ob populi mei cladem, effusum est
 jecur meum,
 Quam

קֶשׁ *hirtæ vestis* genus, e caprinis plerumque pilis confectum, tentoriorum tegumentis aliisque usibus vilioribus inserviens, quo tum religiosi Æthiopes utuntur, ut ex ALVAR. *Hist. Æth.* affirmat ED. CASTELLUS (in *Lex. Heptagl.*), tum etiam Hebræi tempore luctus semet velarunt. E linguis Orientalibus in Græcam primum immigravit vox קֶשׁ, ac deinde civitate illam donavit Latina; cuius tamen apud auctores, si Patres ecclesiæ, v. c. HIERONYMUM (in *Epist. ad Marcell.*) & AUGUSTINUM (in *Enarrat. II: da in Pf. XXIX*), exceperis, cum vix unquam ipsum crasum illud textum, sed varia supellectilia ex eodem confuta significet *saccus*, latinus explicatur קֶשׁ *cilicium*, quod idem est vestimenti genus, aut ab eodem haud multum differt. Cfr. VARR. *de R. R. II: u.*

הוריר ראש, *demittere caput*, qui lugent, facere solent; nam imago animi vultus est, indices oculi, inquit CICERO *de Orat. III: 59*; quare in omnibus fere linguis hæc forma loquendi de mœrentibus usurpatur. Latini quoque non solum *demittere vultum*, verum etiam *caput*, dicere amant. Cfr. CÆS. *B. G. I: 32.*

ירושלם - - - הוריר inepte reddunt LXX κατήγαγον εἰς τὴν γῆν ἀρχηγὰς παρθένους ἐν Ἱερουσαλήμ. Qui enim sunt, qui κατήγαγον &c., h. e. *dejecerint primarias virgines Hierosolymitanas*? Haudquaquam fenes illi cilicio cincti. Igitur hostes? At de illis h. l. non est sermo. Neque J. F. SCHLEUSNERUS (in *curis critt. Et exegett. in Thren.*

Quum in plateis urbis infans lactensque languidus jacet 2).

L 2

V. 12.

Jerem.) rem feliciter expedivit. "רמש", inquit, ALEX. ἀρχηγός. Legerunt sine dubio רמש & loco עפר עפר, על עפר, per metathesin verborum². At oculorum fallacia lapsus est Vir, in lectionibus conjectando inveniendis alias longe sagacissimus. Nam רמש & על עפר, quæ ad hoc membrum, cum de τῶν LXX ἀρχηγούς loquitur, certe refert, prius hujus verticuli κῶλον comprehendit; quare, quomodo legerint LXX, si conjectura judicare liceat, רמש pro רמש ante oculos habuisse nobis videntur.

- 2) כלו עני explicarunt alii Intt. *defecerunt*, alii *consumti sunt*, pars *contabuerunt*, tandemque SYR. ~~ܘܢܘܢܝܐ~~ i. e. *obscurati, cæci facti sunt oculi mei*, cui consentit Ill. MICHAËLIS (in *Versione V. T. Teuton.*), *meine Augen haben sich blind geweint* vertens; & quoniam כלו de variis rebus, quæ imminuuntur & evanescent, in univèrsum frequentatur, inter has allatas explicationes vix ullus datur eligendi locus & utra illarum admittatur, idem oritur sentus. In verbo tamen כלו haud inesse notionem *cæcitat*, omnes sciunt.

חמר, quod h. l. *gravissimum astantis animi dolorem* exprimit, ita interpretati sunt omnes Veteres, ut primam hujus verbi significationem (*fervere, aestuare*) ignorasse videantur. Cfr. *Disfert. Torenos Jeremia sistens P. V. n. 48*, ab A. G. TÖRNUDD edita, *Aboæ MDCCCXV*. LXX enim ἐταράχθη (ἢ καεδία μὲν) frigidius vertentes, omnes alios sui sequaces habent. Germani suo *wallen* חמר reddiderunt, quo verbo nullum fere aptius, aut elegantius in aliis linguis inveniri potest.

כבר quin *jecur* in Hebraismo significet, quamquam haud dubium sit, cum eadem voce, iisdem litteris scripta, aliæ linguæ Orientales, Arabica & Æthiopica, Syriaca & Chaldaica, hoc viscus appellent, tamen quomodo ad verbum intelligenda sit dictio כבר לארץ, i. e. *effusum est in terram jecur meum*, inter recentioris ævi Interpretes haud sine causa disputatum est. Cum enim interiores ventris humani partes ita conglutinaverit natura, ut hepatis non uno nexu religata sit cystis, sive vesicula, quæ in jecinoris officina percolatum amari *fellis* excipit succum, jamjam MATTH. POLUS *jecur* in hoc Threnorum versu, per metonymiam, pro *vesicula fellis* & hanc pro *felle*, quod in ea continetur, positum esse conjectavit, doctissimum suæ sententiæ defensorum nactus Illustrum MICHAËLIS, qui (in *Suppl. p. 198, & in Versione V. T. Teuton.*) non tantum hoc loco, verum etiam *Genes. XLIX: 6 & Jes. X: 16*, mutatis tamen punctis כבר & כבר pro כבר & כבר legens, quoniam fel vomitu, ex vehementiori affectu iræ, terroris, aut doloris orto, facile effunditur, quod jecinori nunquam accidere potest, פֶּלֶם כבר eandem *fellis* vim, sine ulla hæsitacione adjudicavit. Neque alia defunt argumenta, quæ pro hac explicatione defendenda ad allatas addi possint rationes. Primo haud leve erit illud, quod ex opinione Veterum de hepatis ac cystidis structura desumere liceat. Cum enim hepatis implicatam & arctissime adhærentem esse vesiculam fellis viderent, & fel in jecinore esse (cfr. *PLIN. H. N. XI: 37*), h. e. bilem in hepate coqui, notum sibi haberent, hepar & cystidem idem fere & unum constituere viscus putarunt (cfr. *CICER. N. D. II: 55*), atque sic facilius *felle* pro *jecinore* in dicendo uti potuerunt; Deinde promiscuus hepatis & fellis apud Veteres usus ex eo etiam oriri potuit, quod vehementiorum affectuum, v. c. amoris, iræ, doloris, præcipuas sedes tum in jecore, tum in felle po-

v. 12. Matribus dicunt, ubi panis vinumque?

Quando

nerent. Δῆγμα λύτης ἐφ' ἥπαρ προσκινεῖται dicit ÆSCHYLUS in *Agam.* 801, & ÆLIAN. in *H. V. VIII:* 9, ἐφ' κακὸν ἥπαρ; τεύχεσ; atque eodem modo Latini; PERS. *Sat. V:* 129, *Sed si intus, & in jecore agro, Nascantur domini* i. e. affectus; HORAT. *Od. I:* 13, 3, *Va! meum Fervens difficili bile tumet jecur:* *Od. I:* 25, 15, *Cum tibi flagrans amor & libido, Saviet circa jecur ulcerosum:* VIRG. *Æn. VIII:* 219, *Hic vero Alcidae furiis exarserat atro, Felle dolor:* TIBULL. *II:* 4, 12, *Omnia jam-tristi tempora felle madent.* Hinc etiam de dolore in HARIR. *Conf. Vito:* مفصلت عند كبد مرضوضة i. e. *& revulsus sum ab illo* (scil. filio) *jecore contuso & lacrimis ubertim profusis,* ac mox ibid: فقد استطارت صدوع كبدي من i. e. *& profecto fisiones jecoris mei volitant præ desiderio erga natum meum;* & de ira in *Versione Syr. Act. VIII:* 23, ubi græca εἰς Χολήν πικρίας, quamquam χολή sit bilis, redduntur *حجج* i. e. *jecore amaro.* Quibus omnibus id tertio loco addi potest, verba hæc Threnorum idem ad unguem significare ac dicta *Jobi Cap. XVI:* 13, *יפלה כליותי ישפך לארץ* i. e. *diffidit* (scil. Deus l. sagittarius ejus) *renes meos, effudit in terram fel meum,* quocum conferri potest *Job. XX:* 25, *יוצא ברק ממרחתי* i. e. *& exit gladius fulgurans e felle ejus* (sc. impii), h. e. e folliculo fellis, cujus locutionis loco occurrit *Prov. VII:* 23, *עד יפלה עך כבדך* i. e. *donec diffiderit sagitta jecur ejus.* — Verum enimvero, quamquam ex iis, quæ nunc disputata sunt, vera simillimum videri possit, vocem Hebr. כבד

significatione *fellis* esse h. l. ornandam, qua admissa, haudquaquam ab imagine, ad affectus tantummodo magnitudinem exprimendam phantasiæ vi contra veritatem rei efficta, orationem ducit Vates roster, sed ad id, quod re vera accidit, accommodate dicit: *"tam acri angor ex-eruciorque dolore* (h. e. molestia cum indignatione conjuncta, Svet. *harm. grämelse*), *ut e visceribus anarum mihi ebulliat fel, quod dilaceratus nausea stomachus eruclando in terram ejicit"*; attamen quæ contra hanc explicandi rationem dici possunt, tanti momenti nobis esse videntur, ut illa silentio prætermittere nequeamus. Primum enim tua sibi propria in lingua Hebr. habent *jecur* & *fel* nomina, quorum illud est a *gravitate* כבד, hoc autem ab *amari-tudine* מררה, Job. XVI: 13 & מררה, Job. XX: 14, 25, dictum, qua in *fellis* denominatione ita cum Hebraica concinit Arabica dialectus, ut cum ibidem ⁵مسه sit *fel*, & ⁵مسه folliculus *fellis*, etiam מרה de *cystide* dici possit; cui accedit rei, quod Syri quoque *bilem* ⁵בילם & Chaldæi מריא appellant. Cfr. ED. CASTELLI *Lex. Heptagl.* & J. BUXTORFII *Lex. Chald. Talmud. & Rabbin.* Deinde, quamvis proflus negare vix audeamus, nomina *jocinoris* & *fellis* a veteribus nonnunquam confusa fuisse, attamen de *vesicula fellea*, ut discreto ab hepate viscere, vix inficij esse posse videntur, quum ex mactatorum animalium intestinorum inspectione facile id discere potuerint, atque etiam PLINIUS *H. N.* XXX: 12 de *folliculo fellis* animalium disseruerit. Tum, non omnino necessarium nobis videtur, ut כבד ejus rei ergo *fel* significet, quod *jecur* effundi nequeat, ut Ill. MICHAËLIS ratiocinatur. Nam in omnibus linguis innumeræ occurrunt dictiones, quæ licet nunquam ad verbum fumantur, aut sumi possint, satis bene intelliguntur & in hyperbolico dicendi genere læpius usurpantur. Sic, ut in ea re, de qua

Quando in plateis urbis, sicut vulnerati, viribus
deficiunt,
Et

heic sermo est, maneamus, Hebræi dicere amant שכך לברו, in PETRON. 66, intestina vomuntur, & apud VIRG. Ecl. VII: 26, ilia rumpuntur Codro, invidia pleno, quemadmodum quæ Svethica utuntur lingua, utgjuta sitt hjerta, spricka af harm, mitt hjerta brister, kassa upp lesver och lungor frequentare solent, quæ omnia bene sese habent, quamquam cor, jecur, aut pulmones effundi, vel ilia rumpi nemo viderit, ne quidem cogitaverit. Postremo sensum locorum e Jobi & Proverbiorum libris allatorum diligentius pensitanti, vereor, ne omnium maxime sese probatura sit, quam ALB. SCHULTENSIVS (in Comment. in Lib. Job. p. 406) dedit, explicatio, qua scissos renes, diffisum jecur, effusumque fel, aut hepar, haudquaquam de excruciantibus animi in corpore sano doloribus fracti sensibus, sed de vulneribus ad vitalia adactis, adeoque de plagis letalibus interpretatus est, ad eundem fere modum, quo de feris indagine cinctis & solo metu confixis atque ad terram prostratis in Hist. Timuri p. 416 dicitur سقطت حولها وتقطعت كلالها, i. e. ceciderunt vires earum & conscissi fuerunt renes earum, & apud HOMERUM sæpius legitur: οὐτα καὶ ἤπαρ. En δὲ οἱ ἤπαρ ὀλισθεν (cfr. Il. Υ: 469, 470); unde verba Jeremiæ נשך לנרן hoc modo explanat: mortifero vulnere jaceo confixus, absque ulla spe restitutionis; quocum Latinorum disperii l. actum est de me conferrem. Duces quidem hac in lite dirimenda veteres Interpretes vix habemus; legerunt enim LXX & SYMMACH. כברי, quia vertunt ἡ δόξα μῆ, quos presse sequuntur SYR. & ARAB. dum ad verbum Hebraica transferunt VULG. & CHALD.; sed si

Et in matrum sinus animam effundunt 3).

V. 13.

quid judicare audeamus, plurimis forsitan, quæ posteriori posuimus loco, explicatio arridebit.

שבר pr. *fractio*, extremum per Nebucadnezareem civitatis Judaicæ excidium h. l. significat. Est enim שבר *rem ita frangere, ut in duas, aut plures, disjiciat partes*, quod liquido confirmat *Jes. XLII: 3*, קנה רצוף לא ישבר, i. e. *arundinem quasam non diffringet*; atque hinc oritur *funditus evertendi* notio.

עטר si uspiam in Codice sacro, ab Arab. *عطف* *duplicavit*, in VIIa *complicavit se, in se reflexus fuit, vim curvandi, se slectendi, aut torquendi* habeat, hoc certe loco, quemadmodum etiam versu mox insequente & 19:mo aptissima est. Qui enim dolore anguntur, se torquere ac corpora contrahere & in varios flexus sinuare solent, quod etiam de infantibus in cunis vagientibus & multo magis de lactentibus, ab uberibus matrum raptis & in plateas projectis dici potest. Sed tamen *languere, animo linqvi, viribus deficere*, commodum quoque fundit sensum. Cfr. *Pf. LXI: 3, CVII: 5, Jes. LVII: 16*. Sine ulla ratione etymologica CHALD. qui in Threnis supra modum *παρὰφράσαι*, ad עטר explicandum suo צרה *sitiivit, siti defecit*, utitur, quod inprimis versu 19:0, ubi עטר cum ברעב conjunctum legitur, inconcinnum asperumque est.

- 3) רגן propr. *frumentum* h. l. est *panis*, aut in universum *cibus*. Talis enim metonymice frequentius apud poetas occurrunt. Cfr. *Pf. LXXVIII: 24*. Post רגן addit Syr. *לשמן* i. e. *Et oleum*; quod unde desumerit, incertum est.

v. 13. Quid tibi dicam? quid tibi conferam, filia
Hierosolyma?

Quo te consolet, quid tibi comparabo, virgo fi-
lia Zion?

Vastum ut est mare, sic ingens tua calamitas,
quis te sanabit 4)?

M

v. 14.

אמת --- השתחך verba sunt ad mœrorem excitandum aptissime concinnata. Durum est, luget propheta, bellatores pro patriæ salute pugnantes, vulneratos & animam exhalantes videre; at multo tamen tristius visu est crudele innocentium infantulorum fatum, qui haudquaquam spiculis confossi, sed dirum dictu! fame, intestina sensim corrodeute, consumti, vermiculorum more tenera in plateis volutant membra, aut, quod etiam lugubrius est, in matrum gremiis, a quibus acceperunt, illis tenuem reddunt spiritum.

- 4) אמת habet Chetibh; sed quoniam in Kal alibi non occurrit hoc verbum; nec in Piel *circumseundi* notio huic loco apta est, Masorethica in Hiphil tum consonantium, tum punctorum scriptio approbanda videtur, quamquam tamen in explicando, inprimis si ad verba אמת & אשר, quibus in parallelismo respondet אמר, spectemus, paululum dubii remaneat. VULGATUS quidem ad horum verborum significationem, quæ h. l. idem atque *asfimi-lare* valent, perquam accommodate Hebraica אמר reddidit, cui te comparabo; sed cum pro hac defendenda interpretatione vel levisimum nobis haud licuerit reperire argumentum, nec J. G. BOERMELIUS (in *Jeremias Klagegesänge übers. mit Anm. Weim. 1781*), qui VULG. premens vestigia vertit, *wen soll ich gleichen dir*, ullum

suæ explicationis stabilientiæ fecerit periculum, ægre quidem, at ita jubente linguæ consuetudine, veteris hujus antesignani auctoritatem negligere cogimur, sua quoque HOUBIGANTIO relicta conjectura, annon loco אעירך ante oculos habuerit VULG. אחרך, quod verbum a nomine אהיר, *ænigma*, forsitan *asimilandi* & *comparandi* vim accipere potuerit. Quæ cum ita sint, cum ARAB. SYR. & CHALD. potius τὸς ὃ sequimur, τί μαρτυρήσω σοι, verba nostra transferentes, licet ita quoque comparata sit hæc interpretatio, ut sine ulteriori expositione recte intelligi nequeat. Primum enim neque Hebr. עיר, nec τῶν LXX μαρτυρεῖν h. l. ita accipiendum est, ut *testimonium perhibere*, sed idem fere ac Latinorum *testari*, h. e. *firmissime asseverare*, Sveth. *betyga* (cfr. *Genes. XLIII: 3*, *Deut. VIII: 19*), aut potius *admonere* significet. Deinde quamquam infitias ire nolumus, verbum עיר in *admonendi* significatu adhibitum, sæpius idem valere, ac *severius aliquem alloqui*, aut *gravius ob delicta quadam increpatum velle*, Sveth. *varna*, quo eodem sensu דבר, cum ו. ב. l. constructo & in eodem membro cum העיר conjuncto utuntur Hebræi, v. c. *Jerem. VI: 10*, על מי אני מדבר, i. e. *quem alloquar ego & quem admonebo?* coll. *Job. XIX: 18*, *Pf. L: 7*, *Neh. IX: 26, 29*, *XIII 15, 21*; attamen cum ואנחמך, *ut te consoler*, in medio hujus verficuli, & omnia quæ in hoc usque ad finem Lamento consequuntur, satis superque ostendant, prophetæ consilium id haudquaquam heic esse, ut impie facta horrendaque scelera, quibus iram divinam vindicesque pœnas promeruerant populares, illis immiti animo exprobreret; sed totum in eo versari, ut ex ipsa calamitatum atrocitate & magnitudine lugendi occasionem capiat, tandemque levamentum doloris sibi et ipse civibusque allaturus, faucibus omnium animis lætam tectè subjiciat spem, iratum Jehovah, si lacrimis madentes precibusque invigi-

V. 14. Prophetæ tui falsa tibi vaticinati sunt & futillia,
M 2 Non

lantes ad Numen illius supplices tendant manus (cfr. hujus Cap. vers. 18, 19), exporredam fore retracturum virgam, & quos olim amaverat, illis iterum bene facturum; vero simillimum videtur, העיר heic esse *amicamente admonere, lenius cohortari & alloqui*, aut non multum a sequente כיום differre.

י. e. *quid tibi assimilabo? quid tibi conferam?* ad magnitudinem calamitatis exaggerandam dicta sunt, & cum iis quæ præcedunt & lequantur hoc modo coherere videntur: "quibus verbis, quo tibi solatii aliquid afferam, te alloquar, filia Hierosolyma? Nam quis mortalium tot tantaque passus est mala, ut tecum conferri possit? Cujus exemplum, quod tui simile est, e veteri memoria repetam, quo te quodammodo consolet? Num mare vastum tuorum infortuniorum barathro profundius est? Quis te, miserrima, sanare valebit?" Remedium ad dolorem mitigandum haud raro, qui adversa consiliantur fortuna, ex eo petere solent, quod alios homines eadem factorum iniquitate oppressos videant. Sed ne ex hoc quidem fonte solatium sibi reportare potuit filia Juda; nam longe ante alios erat miserrima & sui in calamitatibus similem unquam nec ipsa viderat, nec ab aliis audierat. Pro מיה אשרה לך LXX legisse videntur מי יושע לך; habent enim *τίς σώσει*, scil. σε, quæ vöcula expressa est in Msc. *Alexandrino* & in *Arab.* versione. At Masorethica lectio sana est, illamque alii servarunt veteres Interpretes.

כי גדל כיום שברך aptum pulchrumque continent hæc verba sensum, nec in illis quicquam mutandum est, quam-

Sed falsa protulerunt oracula & errores. 5)

v. 15.

5) חנה h. l. ut sæpius, non solum *visa videre*, verum etiam quæ vidimus proferre & enarrare significat. Cfr. *Jes. XXX: 10, Ezech. XXI: 34.*

הפל reddiderunt LXX ἀφροσύνη, Arab. جَهْلٌ ignorantiam & שָׁרָה לְמַעַן אֱמַן errorem, deceptionem. Sed h. l. cum שָׁרָה conjunctum, rectius explicandum est *futile*, immo *falsum*. הפל enim, si in origine ab Arab. جَهْلٌ sputit, salivavit, ut سَفْطٌ, sit sputum (quod vehementer urget ALB. SCHULTENSIVS in *Comment. ad Job. I: 22, VI: 6, XXIV: 12*), aut quod magis arridet, si a جَهْلٌ minime fragrante ore fuit, scil. propter defectum aromatum, unde سَفْطٌ fragrantia expers, id quod non conditum est, aut insipidum notet, (ut Chald. הפל i. e. non salitum, insulsus, contrarium טֵם מְלִיחַ salitum, quare *Job. VI: 6* הפל מְלִיחַ מְלִיחַ est insipidum quid, sale non conditum), quin tamen ei inepti, vani & falsi significatio inhæreat, vix negari potest. Cfr. *Jerem. XXIII: 13.*

גלה cum על constructum ita h. l. intelligendum est, ut aut *velaminis amovendi* notio ipsi verbo subjaceat, quod ex Arab. جَلَّ sublato velo conspexit ejusque derivato, جَلَّو رَمُوتًا remoto velo nitens, ut sponsa, quodammodo confirmatur, aut ellipsis טֵם אֶת אֲנֹכְךָ אֶת עֵינֶיךָ I. אֶת עֵינֶיךָ suppletur, quæ nomina sæpius cum גלה conjuncta leguntur, v. c. *Num. XXII: 31, I. Sam. IX: 15, Ruth. IV: 4, Pf. CXIX: 18.* Hinc igitur, si על עֵינֶיךָ, si גלו על עֵינֶיךָ ad verbum

transtuleris, & non removerunt velamen, quod erat super iniquitatibus tuis, aut, & non aperuerunt aures l. oculos tuos ad pravitatem tuam, idem exiit sensus, prophetas videl. refractarii populi non relexisse peccata. Poit ערך addit præter textum SYR. ← סולל? i. e. ut te poeniteret. Interpolatum esse SYRUM e versione Vulgata, quæ verba ערך להשיב שבות reddit, ut te ad poenitentiam provocarent, putat J. F. SCHLEUSNERUS l. c. & vix ullo alio errore hoc additamentum irrepere potuit.

השיב שבות, vel ut Kri legere jubet שבות (nam sæpe hæc alternant hujus vocis scriptiones), quamquam sexcenties captivos restituere l. reducere significat, regre tamen hujus versiculi contextus eandem hujus dictionis vim admittere videtur. Quod si enim veritas: prophetæ tui vaticinati sunt tibi falsa, nec peccata tua tibi ingenue retexterunt, quo captivos tuos restituerent: hæc dicta non nisi de prophetis post captivitatem vaticinantibus intelligi possunt, quod tamen orationis filo, de vatibus ante excidium regni vana halucinantibus nos cogitare jubenti, manifeste repugnat. שבות igitur est hoc loco captivitas, & השיב impedire, avertere, ut Job. IX: 12, XI: 10, Jes. XLIII: 13, Jerem. II: 24; aut quoniam Hebræi, ut notissimum est, inter maxima mala captivitatem numerarent, *Qzôis* השיב שבות quamcunque calamitatem averruncare haud incommodè significare potest. Cfr. Ps. XIV: 7, LIII: 7, CXLII: 8, Job. XLII: 10. VULG. autem & CHALD. qui ad poenitentiam convertendi vim his vocabulis adjecerunt, loco עבותך l. עבותך forsitân שיבתך, aut שבותך legisse videntur, quos tamen imitari nolim; quemadmodum etiâ Versio Latina interpretationis SYRI in *Bibl. Polygl. Londinenff.* corrigenda est, reddens ← סולל, quo vocabulo Hebr. להשיב explicat, & averterem, cum tamen illud

verbum haudquaquam sit 1:a perf. fut. Peal, sed 3:ia
præter. תִּשְׁ אֶפְהֵל.

מִדְּרוּחַי אֲנֵאֶזְ לֵאמֹר. a verbo נָדַח derivandum, cujus pri-
maria *trudendi, pellendi vis*, quæ etiam in cognatis radi-
cibus נָדַח & נָדַחָה regnat, *illiciendi aut seducendi* signifi-
cationi ortum dedit (cfr. Deut. XIII: 6, 11, 14, Provi:
VII: 21), unde, collato Arab. نَدَحَ, in V:ia *disperse &*
longius a cauis suis digresse sunt oves, ad erroris l.
falsiloquii notionem in מִדְּרוּחַי facilis est digressus. De
cetero confirmatur hæc explicatio tum ex eo, quod תִּשְׁ
אֶפְהֵל subjunctum sit hoc vocabulum, & תִּשְׁ אֶפְהֵל in primo
hujus versiculi membro respondeat, tum etiam SYR.

ARAB. & CHALD. auctoritate, quorum iste نَدَحَ
fallaces, scil. prophetias, ille نَدَحَاتُ هَيَاتُ *phantasmata,*
visiones falsas, hic autem מִלֵּי טַעוּתָא *verba erroris*, red-
dit. Nam aliter illos legisse, ut credam, mihi quidem,
quamquam J. G. BOERMELIO l. c. ita visum fuit, vix
persuadere possum; quemadmodum etiam contra Hebr.
linguæ usum a laudato Viro approbatam doctissimi J. D.
MICHAËLIS (in *Obsj. crit. & Suppl.*) vix admittere pos-
sumus conjecturam, qua a radice Arab. نَدَحَ *laudavit,*
unde نَدَحَاتُ *laus, encomium*, vocabulo nostro adscri-
benda esset *blanditiarum* notio. Cum enim radicem נָדַח
plane ignoret dialectus Hæbræa & מִדְּרוּחַי, ut jamjam
diximus, ad נָדַח, aut si cui placeat ad נָדַחָה, perbene re-
ferri possit, nulla mihi saltem est ad Arabismum confa-
giendi lubido, quo ex illius late vagantibus verborum
significationibus Hebraicum explicem vocabulum, cujus
genuinam vim ex ipsius Hebraismi penetralibus eruere
licet. At si sua difficultate laboret תִּשְׁ מִדְּרוּחַי interpretatio,
facilius certe non erit תִּשְׁ אֶפְהֵל LXX ἑξώσματα, qua voce
Hebraicum explicarunt, recte intelligere. Ab ὠδύρα de-

ductum vix quidem aliud, quam *expulsionem* significare potest, quare etiam VULG. habet *ejectionem*. In re incerta conjicerem, utrumque Interpretem נדח ante oculos habuisse, at primigeniæ hujus radicis significationi tenacius tantummodo inhæsisse, unde etiam EL. KJERSEEN (in *Disfert. in Thren. Jerem. Ups. MDCCCL.*) משחית מדרחיים putat esse *prophetias propulsiōnum*, h. e. falsa vaticinia, quæ tandem in causa fuerunt, quod in exilium propulsus esset populus Judaicus; quam explicationem jamjam præmisit magnus LUTHERUS, vertens: *sie predigten dich zum Lande hinaus*. Ad *Alexandrinum* explicandum hæc forsitan sufficerent, nisi ARABIS شيبان novam crearet difficultatem. Quod si enim verum est, ARABEM haud ex Hebraico-exemplari, sed e schedis τῶν ὀ transtulisse, unde ille dictum vocabulum acceperit, in obscuro latet. Confert quidem J. F. SCHLEUSNERUS l. c. ἔξωσμα cum ἐξώστρα, *machina theatri, quæ cylindris subjectis admota & hinc illinc conversa spectatoribus, quid in scena pararetur, ostendebat, ἐκκύκλημα* l. ἐκκύκληθρον, cum rotis promoveretur, appellata (cfr. POLLUX *IV*: 139); qua ex comparatione, quamquam id non explanat Vir laudatus, nec ἐκκύκληματος mentionem facit, τῷ ἐξώσματι, ista accedere possit significatio, ut *rerum sit fictarum in ludis spectaculum*, unde forsitan notionem *phantasmatis* ARABS derivare potuerit. Sed cum hæc comparatio satis precario instituta sit, nec ulla exempla, quantum quidem nos scimus, communionem hujus significationis has inter voces intercedere probantia afferri possint, ac denique, cum omnia, licet de suo aliquid τῷ ἐξώσματι tribueret ἢ ἐξώστρα, tamen nimis longe, quò ad significationem ab ARABE explicatam perveniamus, petita sint, Schleusnerianam rationem relinquere, & quam persecutus est viam ARABS, in occulto nobis latere ingenue fateri cogimur.